

SAN 101 Úvod do sociální antropologie

Sylaby a literatura

- ⇒ Po ukončení kurzu a pro úspěšné absolvování závěrečné zkoušky se předpokládá znalost literatury označené jako 'povinná'
- ⇒ Literatura označená jako 'doplňková' slouží k další referenci a diskusi v seminárních skupinách dle bližší specifikace vyučujícího.
- ⇒ Pokud je za literaturou uvedeno 'extrakt', znamená to, že tento bude umístěn na webu předmětu SAN 101, popř. jej lze najít v knihovně FSS v krabici se studijními materiály označené 'Úvod do sociální antropologie SAN 101'.
- ⇒ Ostatní literatura bez označení 'extrakt' je k dispozici rovněž v knihovně FSS, popř. v knihovně FF, většinou v prezenční sekci
- ⇒ Jako velmi dobrou a zdařilou 'čítanku' ke kurzu obecně doporučujeme knihu od Thomas Hylland Eriksen. 1995,2001. *Small Places Large Issues*. London: Pluto Press – brzy též v e-podobě na stránkách SAN101
- ⇒ Vzhledem k častému používání následujících textů doporučujeme jejich zakoupení
Soukup, V.: 1996, *Dějiny sociální a kulturní antropologie*, UK Praha (i novější vydání)
Murhhy, R.F.: 1999, *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, Praha: Slon, (i novější vydání)

Rozpis přednášek + literatura k jednotlivým tématickým okruhům

1. Kultura, jinakost a antropologie 5.10.2006, místnost P24, 10.00 - 11.40

- administrativní záležitosti
- Historie sociální antropologie a její současné opodstatnění a místo v moderní sociální vědě, možné definice kultury

Povinná literatura:

Pospíšil, L.: 1993, "Kultura" in *Český lid*, 80, 1993 - extrakt
Soukup, V.: 1996, *Dějiny sociální a kulturní antropologie*, UK Praha, str. 11 - 16 a 212-245, extrakt i kniha

k sociálnímu porozumění přírodním (a sociálním) vědám

Latour, Bruno. 1996. Tři malí dinosauři (aneb: sociologova noční můra), *Biograf* 8/1996: 1 – 7.

ke kulturnímu determinismu

Benedictová, Ruth. 1999. *Kulturní vzorce*. Praha: Argo. Str. 17 – 54.

k relevanci vypovídání přírodních věd o sociálních světech

Hůlová, Petra. 1999. Sociobiologie neantropomorfizuje ani neanimalizuje a ke kultuře má rozhodně co říci, *Cargo* 2/99: 146 – 148.

Skupnik, Jaroslav. 1999a. Sociobiologie: antropologická perspektiva, *Cargo* 1/99:67 – 69.

Skupnik, Jaroslav. 1999b. Bezpředmětné průrvy a kulturní prosakování, *Cargo*, 2/99: 232 – 242.

Skupnik, Jaroslav. 2000. K poznámkám o sociobiologii. Padlý guru, *Cargo*, 2/2000: 119 – 122.

Kanovský, Martin. 1999. Mémy a sociobiologie, *Cargo*, 2/99: 247 – 249.

Zrzavý, Jan. 2000. Poznámky biologa o sociobiologii, *Cargo*, 2/2000: 112 - 118.

Budil, I.: 1995, *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*, Triton, str. 9-24, extrakt i kniha

Miner, Horace. 1956. Rituál těla u kmene Nacirema. http://www.varianty.cz/ma_detail.asp?mid=59
[navštíveno 15.09.2005]

Doporučená literatura:

Soukup, V.: 1996, *Dějiny sociální a kulturní antropologie*, UK Praha, str. 17-28, extrakt i kniha

Rousseau J.J.1949: *O původu nerovnosti mezi lidmi*. Praha: Nakladatelství Svoboda

Gellner, Ernest. 1987 [1973]. *Sociology and Social Anthropology*. In *The Concept of Kinship and Other Essays on Anthropological Method and Explanation*. N.Y.: Basil Blackwell. Str. 107 – 137.

Lévy-Bruhl. L.1999: *Myšlení člověk primitivního*. Praha: Argo

Morris, B. ed.1994: *Anthropology of the self*. London: Pluto Press

Kuper, A.: 1988, *The Invention of Primitive Society*, London: Routledge. vybrané oddíly
Douglas, M.: 1946. **Chrysanthemum and the Sward.** , The first edition by American Library
Benedictová, Ruth. 1999. *Kulturní vzorce*. Praha: Argo.
Sahlins, Marshall. 1977. *The uses and abuses of biology. An anthropological Critique of Sociobiology*,
Ann Arbor: The University of Michigan Press.

2. Kinship - příbuzenské systémy 12.10.2006, a 19.10.2006, P24, 10.00 - 11.40

Následující dvě přednášky se budou zabývat způsobem, jakým lidé v nejrůznějších společnostech chápou a prožívají své příbuzenské vztahy. Zvláštní pozornost bude věnována tomu, jak je chápání příbuzenských vztahů provázáno s konceptem osobnosti, pohlaví a výběrem životního a sexuálního partnera, dále tématice incestu a formám manželství. Představena bude také strukturální teorie C. Lévi-Strausse, na jejímž příkladech bude ilustrováno, jak je možno přistupovat ke studiu příbuzenských systémů.

Povinná literatura

Moore, Henrietta L. 2001. Co se stalo se ženami a muži? *Cargo*, 3,4/2001: 174 – 196.
Murhhy, R.F.: 1999, Úvod do kulturní a sociální antropologie, Praha: Slon, str. 100-127
Fassin, Éric. 2003. Užívání vědy a věda o užívání: K tématu homoparentálních rodin. *Biograf* 30/2003: 19 – 35.
Schneider, D.M.: 1984, Critique of the Study of Kinship, kapitola 15 a 16 extrakt
Budil, I.: 1995, Mýtus, jazyk a kulturní antropologie, Triton, str. 137 - 150, extrakt i kniha
Soukup, V.: 1996, Dějiny sociální a kulturní antropologie, UK Praha, str. 120 - 151, extrakt i kniha

Doporučená literatura

Needham, R.:1964, Remarks on the analysis of kinship and marriage - extrakt
Lee,R.B.: 1984,1993, The Dobe Ju/hoasi, kapitola 6 - extrakt
Pitt-Rivers, J.A.: 1954,1971, The People of the Siera, kapitola 6,7,8 - extrakt
Carsten, J.:1997, The subsistence of kinship and the heat of the hearth - extrakt i kniha
Turnbull, C.M.: 1983, The Mbuti Pygmies, str. 33 - 50 - extrakt
Reynold, V.:1991, The Biological Basis of Human Patterns of Mating and Marriage
Lee,R.B.: 1984,1993, The Dobe Ju/hoasi, kapitola 5
Yanagisako, S.J, Fishburne Colliere, J.: Toward a Unified Analysis of Gender and Kinship - extrakt
Barša, Pavel. 2002. *Panství člověka a touha ženy. Feminismus mezi psychoanalýzou a poststrukturalismem*. Praha: Slon.
Berg, Marc/ Bowker, Geoffrey. 2004. Rozmanitá těla zdravotní dokumentace: K sociologii jednoho nástroje, *Biograf* 34/2004: 3 – 34.
Murphy, Robert F. 2001. *Umlčené tělo*. Praha: Slon.
Lévi-Strauss, C.2000. Štrukturálna antropologia . Bratislava: Kalligram
Leach, E.1969. Genesis as myth and other essays. London: Jonathan Cape
Gellner, Ernest. 1987 [1973]. Ideal Language and Kinship Structure. In *The Concept of Kinship and Other Essays on Anthropological Method and Explanation*. N.Y.: Basil Blackwell. Str. 154 – 162.
Goldstein, Melvyn C. 1999. Když se bratři dělí o manželku. *Cargo* 3, 4/99: 195 – 201.

3. Náboženství 26.10., 2.11. a 16.11. 2006, čt. 10.00 - 11.40, P24

Kosmologie, rituál, duše, smrt, to jsou jen některé jevy, kterou budou v následujících třech přednáškách použity jako příkladové kategorie, skrz které budeme zkoumat některé z hlavních oblastí zájmu tradiční sociální antropologie. Zvláštní pozornost bude věnována nejen antropologickým teoriím náboženství a rituálů, ale i šamanismu, změněným formám vědění a různým způsobům chápání smrti.

Povinná literatura:

Murhhy, R.F.: 1999, Úvod do kulturní a sociální antropologie, Praha: Slon, str. 170-194
Budil, I.T: 1995, Mýtus, jazyk a kulturní antropologie, Triton, str. 176-214
Soukup, V.: 1996, Dějiny sociální a kulturní antropologie, UK Praha, str. 29-44, 246-251, e extrakt i kniha
Turner, Victor. 2004. *Průběh rituálu*. Brno: Computer Press. Str: 95 – 127.

Doporučená literatura:

Lee,R.B.: 1984,1993, The Dobe Ju/hoasi, str. 109-114 extrakt (monografie)

- Pitt-Rivers, J.A.: 1954,1971, *The People of the Siera*, kapitola 13 - extrakt (monografie)
- Kuper, A.: 1988, *The Invention of Primitive Society*, London: Routledge, kapitoly 4 a 6 kniha i extrakt (náboženství obecně)
- Keith, T.: 1971, *Religion and the Decline of Magic* - extrakt i kniha (náboženství obecně)
- Okely, J.: 1983, *The Traveller-Gypsies*, kapitola 12 - extrakt (smrt)
- Harner, M.: 1980, *The Way of the Shaman*, kapitoly 2 a 3 - extrakt (šamanismus)
- Stoler, P.: 1989, *Fusion of the Worlds*, kapitola 1- extrakt (šamanismus)
- Haris, O.: 1982, *The dead and the devils among the Bolivian Laymi* - extrakt (smrt)
- Middleton, J.: 1982, *Lugraba death* - extrakt (smrt)
- Bloch, M., Parry, J. ed.: 1982, *Death and the Regeneration of Life* (smrt)
- Myerhoff, B.G.: 1974, *Peyote Hunt* (šamanismus + smrt)
- "Ritual" in *General Encyclopedia of Social Anthropology*- extrakt (rituál)
- Lee, R.B.: 1984,1993, *The Dobe Ju/hoasi*, str. 115 - 124 - extrakt (rituál)
- Guthrie, Stewart E. 2003. Náboženství: Co to je? *Cargo*, 1,2/2003: 20 – 31.
- Geertz, Clifford. 2000. Náboženství jako kulturní systém, in: *Interpretace kultur. Vybrané eseje*. Praha: Slon. Str. 103 - 146.
- Geertz, Clifford. 2000. Ideologie jako kulturní systém, in: *Interpretace kultur. Vybrané eseje*. Praha: Slon. Str. 219 – 262.
- Turnbull, C.: 1983, *The Mbuti Pygmies*, str. 1 - 7 a 51- 58 - extrakt (rituál)
- Kenrick, J.: 1998, *The Molimo and the Net Hunt* - extrakt (rituál)
- Humphrey, C.: 1996. *Shamans and elders*. Oxford. Clarendon - monografie

4. Ekonomické subsystémy 23.11. a 30.11.2006 čt. 10.00 - 12.40 P24

Jakou roli hrají rozvojové, ekonomické a konzervační aktivity západního světa v životě místních a domorodých lidí? Následující přednáškový dvojblok je zaměřen na různé ekonomické poměry a vztahy, které mezi sebou lidé vytvářejí. Pozornost bude také věnována funkcionalistickým teoriím Bronislava Malinowského, vysvětlených na příkladě obchodu v rámci prstence Kula; v následující přednášce pak ekologickým teoriím M. Sahlins.

Povinná literatura:

- Maus, Marcel. 1999. *Esej o daru, podobě a důvodech směny v archaických společnostech*. Praha: Slon.
- Bourdieu, Pierre. 1998. *Ekonomie symbolických statků*. In: *Teorie jednání*. Praha: Karolinum. Str. 121 – 151.
- Murhhy, R.F.: 1999, *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, Praha: Slon, str. 148 - 160
- Soukup, V.: 1996, *Dějiny sociální a kulturní antropologie*, UK Praha, str. 75-92, kniha

Doporučená literatura:

- Malinowski, B.: *The family - among the australian aboriginals* - monografie
- Malinowski, B.: *Magic Science and religion*
- Douglas, M. Isherwood, B.1996. *The world of goods*. London: Routledge
- Appadurai, A. ed.1986. *The social life of things*. Cambridge: Cambridge University Press
- Hertz, E. 1998. *The trading crowd*. Cambridge: Cambridge University Press - monografie
- Stewart, M.: 1997, *The Time of the Gypsies*, kapitola 9 (extrakt i kniha)
- Lee, R.B.: 1984,1993, *The Dobe Ju/hoasi*, kapitola 9 a 10 - extrakt
- Kenrick, J.: 1998, *Mbuti hunting camps* - extrakt
- Ingold, T.: 1991, *Introduction to Social Life* - extrakt
- Sahlins-Bird David-Ingold.: *Debat on Sahlins, M.: Notes on the original affluent society*
- Sahlins, M.: 1972. *Stone Age Economics*. Chicago: Aldine Publishing Company. Str. 149 – 184
- Kuper, A.: 1988, *The Invention of Primitive Society*, London: Routledge

5. Politika, moc a stát 7.12. a 14.12.2006, čt. 10.00 - 11.40, P24

Následující dvě přednášky představí základy, na kterých je vystavěna antropologie práva a pořádku, moci a odporu, státu a společnosti, času a identity.

Povinná literatura

- Murhhy, R.F.: 1999, *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, Praha: Slon, str. 186-194
- Pospíšil, L. 1997. *Etnologie práva*. Praha: Set Out str. 76 - 110
- Abéles, Marc. 2004. *Politika jako divadlo*. In Petr Skalník (ed.), *Politická kultura: antropologie, sociologie, politologie*. Praha: Set Out. Str. 13 – 42.
- Soukup, V.: 1996, *Dějiny sociální a kulturní antropologie*, UK Praha, str. 188 - 206, 252-285,

extrakt i kniha

Doporučená literatura:

- Bourdieu, P.: 1998. Teorie jednání, str. 69 - 104
- Todorov, T. 1996. Dobyť Ameriky. Praha: Mladá fronta. vybrané oddíly (moc, stát, čas)
- Kendall, S.: 1997, Sites of Resistance: Places on the Margin extrakt (moc)
- Neary, I.: 1997 Burakumin in contemporary Japan - extrakt (moc)
- Hobsbawm, E.: 1983, Inventing Tradition, úvod /Introduction/ - extrakt (moc, čas, ideologie)
- Wolf, E.R.: 1982, 1997, Europe and the People without History, kap. 1 extrakt (čas, moc, ideologie)
- Mitchell, T.: 1988, Colonising Egypt, kapitola 3 extrakt i kniha (čas, kolonizace)
- Cohen, B.S.: 1987, Anthropologist among the Historians, kapitola 10 - extrakt (čas)
- Young, R.: 1990, White Mythologies, kapitola 1 a 9 - extrakt
- Appadurai, A.: 1997, The past as a scarce resource - extrakt
- Evans-Pritchard. 1954. The meaning of sacrifice among the Nuer. London: Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. monografie
- Bryan, D. 2000. Orange parades. London: Pluto Press - monografie
- Geertz, C. 2000. Local knowledge. Princeton: Basic Books
- Geertz, C. Old societies and new states. London: The Free Press of Glencoe
- Lanoue, G. 1992. Brothers. New York: Berg - monografie
- Anderson B. 1991. Imagined communities. London: Verso
- Anderson B. 1998. The spectre of comparisons. London: Verso
- Gell, A. 1992. Anthropology of time. Oxford: Berg
- Abrams, P.: 1988, 'Notes on the difficulty of studying the state', *Journal of Historical Sociology*, 1/1:58-59 1988;
- Durkheim, Émile. 2002. *Elementární formy náboženského života. Systém totemismu v Austrálii*. Praha: Oikoymenh.